ŞUŞA DAĞLARINI DUMAN BÜRÜDÜ

ELÇİN

ÖTÜKEN

/ otukennesriyat

YAYIN NU: 288
KÜLTÜR SERİSİ: 145

T.C. KÜLTÜR ve TURİZM BAKANLIĞI
SERTİFİKA NU: 49269

ISBN: 978-625-408-585-7

www.otuken.com.tr | otuken@otuken.com.tr

1. Basım: 1994
2. BASIM

ÖTÜKEN NEŞRİYAT A.Ş.®
İstiklâl Cad. Ankara Han 65/3 • 34433 Beyoğlu-İstanbul
Tel: (0212) 251 03 50

Genel Müdür: Ertuğrul Alpay

Genel Yayın Yönetmeni: Göktürk Ömer Çakır

Editör: Oğuzhan Murat Öztürk

Kapak Tasarımı: Mahmut Doğan

Dizgi-Tertip: Ötüken

Kapak Baskısı: Pelikan Basım

Baskı: Ötüken Neşriyat A.Ş.
İstiklâl Cad. Ankara Han 65/3 Beyoğlu-İstanbul
Tel: (0212) 251 03 50
Sertifika Nu: 49269

İstanbul- 2023

Kitabın bütün yayın hakları Ötüken Neşriyat A.Ş.'ye aittir. Yayınevinden yazılı izin alınmadan, kaynağın açıkça belirtildiği akademik çalışmalar ve tanıtım faaliyetleri haricinde, kısmen veya tamamen alıntı yapılamaz; hiçbir matbu ve dijital ortamda kopya edilemez, çoğaltılamaz ve yayımlanamaz.

Elçin (Elçin İlyas Oğlu Efendiyev): Çağdaş Azerbaycan edebiyatının önde gelen isimlerinden, hikâye, eleştiri, senaryo, tiyatro yazarı. 13 Mayıs 1943'te Bakü'de doğdu. Babası İlyas Efendiyev de (1914-3 Ekim 1996) Azerbaycan'ın şöhretli yazarlarındandır.

Elçin, orta tahsilini Bakü'de yaptı. Azerbaycan Devlet Üniversitesinin dil ve edebiyat fakültesinde öğrenim gördü. Bilim heyetinin kararıyla Azerbaycan İlimler Akademisi Nizami Dil ve Edebiyat Enstitüsü'ne asistan olarak kabul edildi.

1968'de Sovyet Yazarlar Birliği'ne üye oldu. Azerbaycan Yazıcılar İttifakı'nın idare heyeti sekreterliğinde, "*Edebiyat ve İncesanat*" (güzel sanatlar) gazetesinin redaksiyon heyetinde görev aldı. Ülke dışındaki Azerbaycanlılarla kültürel ilişkileri yürüten "Vatan Cemiyeti" başkanı oldu. 1993'ten beri Azerbaycan hükümetinde Başbakan Yardımcısıdır.

İlk hikâyesi 1959'da yayımlandı. 1970'te "Azerbaycan Bedii Nesri Edebi Tenkitte" adlı tez çalışmasıyla filoloji (dil ve edebiyat) doktoru oldu. Aynı zamanda Bakü Devlet Üniversitesi'nde edebiyat nazariyeleri profösörüdür. Elçin'in hikâye ve romanları başta Rusça, Almanca, İngilizce, Fransızca, Macarca, Arapça, İspanyolca, Farsça ve Türkiye Türkçesinde olmak üzere dünyanın belli başlı dillerinde yayımlanmıştır. Kendisi de diğer dillerden çeşitli eserleri ana diline çevirmiştir.

Bir çok ödül kazanmıştır. Azerbaycan hikâye ve romancılığı hakkındaki tenkit yazısı "*Drujba Narodov*" (Halklar Dostluğu) dergisince 1973 yılının "en güzel makalesi" seçilmiştir. Hikâyeleri 1982'de Sovyet Yazarlar Birliği'nin, yine 1982'de "*Nedelya*" haftalık dergisinin, 1983'te "*Literaturnaya Gazeta*"nın ve 1977 ile 1984'te "*Smena*" dergisinin mükâfatlarına layık görülmüştür.

Eserlerinden, bugüne kadar Türkiye'de Ötüken Neşriyat tarafından yayımlananlar şunlardır:

Şuşa Dağlarını Duman Bürüdü (1994), *Ölüm Hükmü* (1996), *Mahmut ile Meryem* (1997), *Ak Deve* (1999), *Sarı Gelin* (2003)

İÇİNDEKİLER

Önsöz Yerine "Türk Edebiyatına Taze Kan" 9
Elçin ve Hikayeleri 1- Elçin 11
2- Sovyet Sanat Görüşü ve Elçinin Hikayeleri 13
2-1- Toplumsal Gerçekçilik ve Didaktizm 13
2-2- 1960'lı Yıllarda Azerbaycan Edebiyatı 14
3- Hikayelere Bir Bakış 16
4- Hikayelerin Konuları ve Hikayelerdeki Tipler 20
5- Hikâyelerin Dil ve Üslubu 22
5-1- Dilin Üsluba Yansıması 22
5-2- Ki'li Cümle 23
6- Hikayelerin Aktarılmasında Dikkat Edilen Hususlar 26
Değişme 29
Tiren, Picasso, La Tour, 1968 43
On Yıl Sonra 57
Baladadaş'ın İlk Aşkı 84
Kış Masalı 105
Çardak 121
Şuşa Dağlarını Duman Bürüdü 141
Bülbülün Nağılı 177
Baladadaş'ın Düğün Hamamı 186
Ayakkabı 206
Hotel Bristol 235
Hüngürtü 250
Grilik İçinde İki Kişi 260
Paris'te Trafik Kazası 271

ÖNSÖZ YERİNE
"TÜRK EDEBİYATINA TAZE KAN"

Azerbaycan edebiyatının Türkiye'de yeteri kadar tanınmadığı açıktır. Ta Osmanlı'dan gelen Rus korkusu özellikle II. Dünya Savaşı'ndan sonra fobiye dönüşünce, Türk devletinin ve Türk aydınının gözleri batıya yönelmiştir. Gerçi Türkiye'de Türkiye dışındaki Türklerin haklarını ve davalarını savunan bir kesim her zaman olagelmiştir. Ancak bu kesim de bu sahada somut çalışmalar ortaya koyamamıştır.

Ülkemizde sosyalist aydınların bilhassa 1960-1990 döneminde Sovyetler Birliği'ne sık sık gittikleri bilinir. Fakat onlar hem Sovyetlerdeki Türklerin varlığını gündeme getirmek istememişler, hem de değerli yazar, şair ve fikir adamı Beşir Ayvazoğlu'nun çok yerinde tespitiyle batıcı olmaları ve oradaki Türklerin edebiyatlarını küçümsemeleri dolayısıyla bu sahada hiçbir şey yapmamışlardır. (Beşir Ayvazoğlu, Türk Solu ve Türk Dünyası, *Türkiye*, 13 Aralık 1993).

Bizim 1987'de Türk okuruna sunduğumuz *Dost Elinden Gelen Turna Çağdaş Azerbaycan Hikâyeleri Antolojisi*'nde 34 hikâyeciden 41 hikâyeye yer verilmişti. Bu eser Türkiye'de yayımlanan ilk Azerbaycan hikâye antolojisi olup, çağdaş Azerbaycan hikâyeciliği hakkında bir fikir vermiş ve okuyucular tarafından ilgiyle karşılanmıştı (Bu antolojide Elçin, Hüngürtü hikâyesiyle temsil edilmişti). Şimdi ise günümüz Azerbaycan hikâyeciliğinin en önde gelen isimlerinden biri olan Elçin'den seçilen hikâyeleri Türk

edebiyat âlemine ve Türk okuyucusuna takdim ediyoruz. Okuyucuların Elçin'in sanatkârlık gücünü takdir edeceklerine inandığımız gibi, bu hikâyelerin Türk edebiyatı için "taze kan" olacağına da inanıyoruz.

Yusuf Gedikli
İstanbul, 28 Ocak 1994

ELÇİN VE HİKAYELERİ
1- ELÇİN (BİYOGRAFİSİ)

Günümüz Azerbaycan edebiyatının önde gelen isimlerinden biri olan ve roman, hikâye, eleştiri, senaryo sahalarındaki eserleriyle tanınan Elçin, 13 Mayıs 1943'te Bakü'de doğdu. Babası ünlü hikâyeci, romancı ve tiyatrocu İlyas Efendiyev'dir. (İlyas Efendiyev'*in Sevgililerin Cehennemde Vüsalı ve Bizim Garibe Taleyimiz* adlı tiyatroları 1990 mayısında İstanbul ve Ankara'da oynanmıştı). Orta tahsilini Bakü'de yaptıktan sonra Azerbaycan Devlet Üniversitesi'nin Dil ve Edebiyat Fakültesinde öğrenim gördü (1960-1965). Kabiliyeti göz önünde tutularak üniversitenin bilim heyetinin kararıyla, Azerbaycan İlimler Akademisi Nizami Dil ve Edebiyat Enstitüsüne asistan kabul edildi (1965-1969). Bu enstitünün nazariye şubesinde araştırıcı (1969-1972) ve baş araştırıcı (1972-1975) oldu. Azerbaycan Yazıcılar İttifakı'nın idare heyeti sekreterliğinde bulundu (1975). Aynı zamanda *Edebiyat* ve *İncesanat* gazetesinin redaksiyon heyetinde görev aldı. Hariçteki Azerbaycanlılarla kültürel ilişkileri yürüten Vatan Cemiyeti başkanı oldu. 1993'te bu görevinden ayrılarak Azerbaycan hükümetinde başbakan yardımcısı olarak çalışmaya başladı. Elçin,1968'de Sovyetler Birliği Yazıcılar İttifakı'na üye kabul edildi. 1970'te Azerbaycan Bedii Nesri Edebi Tenkitte adlı tez çalışmasıyla filoloji doktoru oldu.

Elçin makale ve hikâyeleriyle birçok ödüller kazandı. 1973'te *Drujba Narodov* dergisinin en iyi makale ödülünü, 1982'de Sovyetler Birliği Yazıcılar İttifakı'nın en iyi hikâye

ödülünü (*Baladadaş'ın Düğün Hamamı*'yla), yine aynı hikâyeyle Nedelya haftalık gazetesinin 1982 yılı en iyi hikâye ödülünü, *Literaturnaya Gazeta*'nın 1983 en iyi hikâye ödülünü, *Smena* dergisinin 1977 (*Çardak hikâyesiyle*) ve 1984 en iyi hikâye ödüllerini kazanmıştır. Elçin'in birçok senaryosu filmleştirilmiştir. Elçin edebiyat hayatına 1959'da henüz 17 yaşında iken yayınladığı bir hikâyeyle başlamıştır. Eserleri şunlardır: *Bin Geceden Biri* (hikâyeler, 1966), *Açık Pencere* (uzun hikâye, 1969), *Sos* (uzun hikâye, 1969), *Gümüşi, Narıncı* (hikâyeler, 1973), *Bu Dünyada Gatarlar (Tirenler) Gider* (hikayeler, 1974), *Bir Görüsün Tarihçesi* (hikaye ve uzun hikâyeler, 1977), *Günay, Yalçın, Nigâr, Bir De Bir Selim* (çocuk hikâyeleri, 1980), *Tenkit ve Edebiyatımızın Problemleri* (inceleme ve eleştiri, 1981), *Bülbülün Nağılı* (Masalı) (hikâyeler ve uzun hikâyeler, 1983), *Mahmut ve Meryem* (roman ve uzun hikâyeler, 1983), *Beş Dakika ve Edebiyat* (hikâyeler ve uzun hikâyeler, 1984), *Ak Deve* (roman, 1985), *Ölüm Hükmü* (belgesel roman, 1989).

Elçin sanatkârlığının en önemli vasfı sıradan insanların ruh halleridir. Eserleri İngilizce, Fransızca, Almanca, İspanyolca, Arapça, Farsça, Macarca, Çekçe, Slovakça ve Bulgarcaya çevrilmiştir.

2- SOVYET SANAT GÖRÜŞÜ VE ELÇİNİN HİKAYELERİ

2-1- Toplumsal Gerçekçilik ve Didaktizm

Sosyalist rejimin benimsediği toplumsal gerçekçilik denilen sanat akımında sanat, bir amaç olarak değil bir araç olarak kullanılmıştır. Sanat, rejimi halka benimsettirmede önemli bir araç görüldüğünden her türlü vasıtayla desteklenmiştir. Sanatın araç olarak kullanılması Stalin dönemi için kesinlikle geçerlidir. Stalin bunu temin etmek için Çarlık devrinde yetişen önemli bir aydın kesimini 1937 temizliğinde ortadan kaldırmıştır. Ancak 1956'daki 20. parti kongresinde Stalin devrinin Kruşçev tarafından şahsiyete tapınma dönemi olarak suçlanmasından ve lanetlenmesinden sonra Sovyet sanatçısı birazcık nefes alabilmiştir. Sosyalist rejim konu bakımından sanatçıya pek fazla imkân sunmaz. Çünkü monoton bir yapıya sahiptir. Konular çoğunlukla tarım ve hayvan çiftliklerinden, fabrikalardan veya tarihten (savaşlardan) alınır.

Sovyet resmi sanat görüşü olan toplumsal gerçekçilikte açık, kuru bir gerçekçilik vardır. Yazar hikâye, roman veya şiirinin sonunda adeta bir çocuk masalında olduğu gibi kötüleri cezalandırır, iyileri Sovyet toplumu ve parti adına mükâfatlandırır ve mesajını açık açık bildirir. Bu yüzden roman, hikâye ve tiyatro tekniğine fazla önem verilmez: Çünkü maksat sanat değil, rejimin propagandasını yap-

maktır. Propagandayı ise her teknikle yapmak mümkündür. Kısacası Sovyet sanatı öğretici (didaktik) bir sanattır. Sovyet yazarı bu durumdan ancak 1960'lardan itibaren bir ölçüde kurtulmaya başlayabilmiştir.

2-2- 1960'lı Yıllarda Azerbaycan Edebiyatı

Tabiatiyle Azerbaycanlı yazar ve şairi de Sovyet sanat görüşünden ayrı tutmak mümkün değildir. Ancak Stalin'in 1953'teki ölümünden sonra Kruşçev devrindeki nispi hürriyet, Sovyet ve doğal olarak Azerbaycan sanatçısı tarafından oldukça iyi değerlendirilmiştir. Nitekim 60'lı yıllarda edebiyata gelen Elçin, Anar, Yusuf Samedoğlu, Ekrem Eylisli, Sabir Azeri, Mevlit Süleymanlı gibi önemli ve yenilikçi yazarların ilk üçü, yani Elçin, Anar, Yusuf Samedoğlu, şehir doğumlu yazarlardır. Daha doğrusu bunları burjuva olarak vasıflandırmak mümkündür. Bu burjuva nitelemesi bizi şaşırtmamalıdır. Zira şehirde doğan ve büyüyen bu yazarlar, *nomenklatura* denilen yeni sınıfın (üst sınıfın) içinde yer alıyorlardı. Bu yazarlar tamamiyle şehir atmosferinde yetişmişler, köyleri, dağları, ovaları görmemişler; köy yaşayışını hiç tatmamışlardı. Ayrıca her üç yazarın da babaları, hatta anneleri şair veya yazar olup, önemli mevkilerde bulunmuşlardı. Nitekim Elçin'in (doğumu 1943) babası İlyas Efendiyev (doğumu 1914) romancı, hikâyeci, tiyatrocudur. Anar'ın (doğumu 1938) hem annesi, hem babası şairdir (annesi Nigâr Refibeyli, 1913-1981); babası Resul Rıza (1910-1981). Yusuf Samedoğlu'nun (doğumu 1935) babası da Azerbaycan'ın milli ve ünlü şairi Samet Vurgun'dur (Samet Vurgun 1906-1956). Dolayısıyla biz bu yazarları kentsoylu olarak nitelerken bu nitelemeyi yalnız şehirde doğup yetişmelerinden dolayı yapmıyoruz. Bu nitelemeyi toplumsal-kültürel ve toplumsal-iktisadi bakımdan yapıyoruz. Bu yazarlar ve tabiatiyle babaları, Sov-

yet sisteminin en üst tabakalarına kadar çıkmış ve iktisadi bakımdan da hiçbir yokluk çekmemişlerdir. Çünkü Sovyet toplumunda *nomenklatura* denilen üst kesimi oluşturan başlıca üç tabaka vardı. *Partokrat* denilen bürokratlar, sanatçılar ve sporcular.

Köy hayatına, hatta köy tabiatına bile yabancı olan bu yazarlar roman ve hikâyede tabii ki köy çiftliklerindeki yaşayışı anlatmayacaklardı. Nitekim bu yazarlar eserlerinde şehrin alelade insanlarını ve bu insanların ruhî durumlarını, iç dünyalarını anlatmışlardır. Bu sebeple Elçin'in hikâyelerinde, Anar'ın *Beş Mertebeli Evin Altıncı Mertebesi*'nde ve Yusuf Samedoğlu'nun *Katl (Öldürme) Günü*'nde doğrudan doğruya psikolojik çatışmalar ve tahlillerle karşı karşıya geliyoruz.

3- HİKAYELERE BİR BAKIŞ

Elçin'in hikâyeleri psikolojik çatışma ve psikolojik tahlillerle temayüz eder. Bu hususlar hikâyelerinin en karakteristik vasfıdır. Onun hikâyelerinde dikkati çeken en önemli özellik serbest çağrışım metodudur. Serbest çağrışım, daha önce hafızaya nakşedilmiş bir olayın ansızın akla gelmesi veya gündüz rüyası denilen hayallere dalmak şeklinde tarif edilebilir. Bu metot bilindiği gibi Freud psikanalizminin de metodudur. Ancak Elçin'deki serbest çağrışımı psikanalizle ilişkilendirmek doğru değildir. Çünkü bir kere sosyalist rejim Freud'u gerici olarak kabul eder. Ayrıca Freud yorumcudur. (Gerçi psikanaliz bugün artık eski önemini kaybetmiştir). Elçin'de ise tabiatiyle yorum yoktur. Çünkü bunlar sanattır, hikâyedir. Bu sebeple çoğu hikâyede "Neden öyle yaptığını kendisi de bilemedi?" ifadesine sık sık rastlamak mümkündür. Elçin, hikâyelerinde bilinç ve bilinçaltının benlerini birbiriyle karşılaştırır. Zaman zaman bir "ben", vücuttan ayrılıp yabancı birisiymiş gibi kendini seyreder:

> Sonra pencerenin kalın perdesini kenara çekip sokağın öbür tarafındaki camiye baktı. Ona öyle geldi ki, birisi caminin duvarına sinip bu pencereye bakıyor. Sonra bu kişinin kendisi olduğunu fark etti. *(On Yıl Sonra)*
>
> Ve bu zaman ele bil ki, o, özü özünden aynılıb, öz içinden çıhıb bir hava kimi, bir yüngüllük kimi, özü öz tahtının üstüne gondu ve yuhardan aşağıya özüne bahdı… *(Bülbülün Nağılı)*

Kimi zaman fantezilere yer verir:

Üzerine tertemiz ak forma giymiş şefkat bacısı (hemşire) salonun bir kösesindeki masada oturup telefonla konuşuyordu ve sık sık da gülüyordu. Şefkat bacısının sırtındaki bu apak, tertemiz giysi kolanın sertliğinden dolayı dik durmuştu ve birdenbire sanki o şefkat bacısı eriyip yok oldu. Yalnız bu apak kolalı giysi kaldı ve Murat'a öyle geldi ki, taburede oturup telefonun ahizesini tutan, konuşan ve sık sık da gülen sadece o apak kolalı elbisedir, içinde kimse yoktur. *(Hotel Bristol)*

Bazen de geçmiş bir olay hatırlanır:

Boğazına da yeşil bir kıravat takmıştı ve Bebir'in gözü bu kıravata ilişince kıravatın yeşili birdenbire Bebir'in gözlerinde eriyip yayılmaya başladı ve bu yeşil çoktan unutulup giden o dağın yeşiline çevrildi. *(Ayakkabı)*

Bazen bilinçaltının anlaşılmaz akıntısı sorgulanır:

Bu içki her zamanki içki değildi, sanki hemen Bebir'in kanına geçmişti, Bebir'i hakimiyetine almıştı ve sanki Bebir'in içinde Bebir'in hiç haberinin olmadığı kapıları açmıştı. *(Ayakkabı)*.

Fakat kendisinin ne zamandan beri böyle dolduğunu ve tek kelimeyle yüreğinin ne istediğini bir türlü anlamıyordu. Niye böyle ağlayıp sızlıyordu? Bu aşık sözleri nereden geliyordu? Nasıl olmuştu da aklında kalmıştı bunlar ve aşığın adını niye kendi adıyla değiştirmişti? Yani gerçekten aşığın bu sözlerinin hepsi Bebir'in sözleri miydi? Ve eğer gerçekten böyleyse o zaman niye bu sözler şimdiye kadar yüze çıkmamıştı? *(Ayakkabı)*.

Ne için bize öyle geliyor ki, en yahşı sohbettaşımız, en yakın tabii adamımız kendimiziz? *(Tiren Picasso La Tour 1968.)*

Çünkü insanların arasında da insanı anlayan ancak o insanın kendisidir, başkası değil. *(Hüngürtü)*

(Örnekler istenildiği kadar çoğaltılabilir, biz yalnız birkaç tane vermekle yetiniyoruz).

Elçin'de vatana, millete karşı olan sorumluluk sembolik olarak yansıtılmıştır. Biz, *Dost Elinden Gelen Turna* (Çağdaş Azerbaycan Hikâyeleri Antolojisi)'nde bu mevzuyla alakalı gördüğümüz "Hüngürtü" hikâyesini şöyle tahlil etmiştik. Yeni bir söze gerek olmadığı için ilgili bölümü aynen alıyoruz:

> Değişik, gergin, heyecanlı, kısa cümleli, çok fiilli ve hareketli bir üslupla yazılmış olan *Hüngürtü* hikâyesinde vicdanıyla uyuşamayan hikâye kahramanı, kendisini bir çınar ağacına sorgulatıyor. Maddeci görüşe sahip bir insanda ne vicdanı olabilir diye düşünülebilir. Daha doğrusu bu vicdan neye göre teşekkül etmiştir? Kahraman olup bitenleri neden sakit yaddaşının (sakin hafızasının) mahkemesine çekmek lüzumunu duymaktadır? Kendisini neden çınar ağacına, yani vicdanına yargılatmak ihtiyacını hissetmektedir? Buradaki çınar ağacı nedir veya kimdir?
>
> Çınar uzun ömürlülüğü, heybetliliği, büyüklüğü, vakarı ve benzeri vasıfları yüzünden "el"i yani, vatani sembolize etmektedir. Çınar aynı manada bizim edebiyatımızda da kullanılmıştır. Mesela Tevfik Fikret Osmanlı İmparatorluğunu kuruyan, çürüyen bir çınara benzetmiştir. (Osman Bey'in rüyasındaki ağacın da çınar olduğu söylenir). Bir sembol olarak Azerbaycan edebiyatında ise çınarın kullanılması daha yaygındır. Bu motife başka Azerbaycanlı edebiyatçılarda da rastlıyoruz. Şair Resul Rıza'nın o güzel *Çınar* şiirini burada örnek verebiliriz.[1]

Şair Balaş Azeroğlu da bir kitabında şöyle demektedir:

> Ben onu (Yanardağ'ı, şahıs adı-YG) rişesi (kökü) toprağın derinliklerine işlemiş vatan timsali olan kollu budaklı bir çınarın ümit ve inamla (inançla, güvençle) gıdalanan binlerce şahelerinden (dallarından) biri gibi sevdim.[2]

---

1 Fethi Gedikli-Yusuf Gedikli, *Çağdaş Azeri Şiiri Antolojisi*, İstanbul 1983, S. 8

2 Balaş Azeroğlu, *Aşık Heykeli*, Azerbaycan Demokrat Fırkası Yayını, 1357, yersiz, (eski harflerle).

Azeroğlu'nun sözleri de fikrimizi doğrulamaktadır. Demek ki buradaki çınar vatandır, vatanın savcısıdır, sorgulayacısıdır.

Elçin, bu heybetli, görkemli çınarı "upuzun boyu ile bütün dünyaya meydan okuyan çınarı", etrafına meydan okuyan Don Kişot'a benzetirken ona olan ümit ve inancını, güvenini gösteriyor. Fakat muhtemelen büyük Fuzuli'den ilhamlanarak (Leyla ve Mecnun'daki: Mecnun ana verdi cümle rahtın/Pak eyledi berkten dırahtın/ beyti. Yani Mecnun, yaprağından sıyrılan bir dal gibi üzerinde neyi varsa avcıya verdi, vücut ağacını yapraktan temizledi.) kış vakti, aynı yapraksız çınarı Mecnun'a benzetiyor.

Bu hikâyenin özelliklerinden biri de benler arası çatışmalardır. Ulu Yunus'un "Bir ben var bende benden içeri" mısrasındaki benleri görüyoruz burada. "Hiçbir şeyden korkmuyorum ben, ne yakalanmaktan korkuyorum, ne rezil rüsvay olmaktan korkuyorum, yalnız geceden korkuyorum... Kurtar beni geceden, kurtar beni geceleri öz özümle tek başıma kalmaktan, kurtar." Duyulan pişmanlık, sorumluluk ve onun getirdiği suçluluk, yani vatana, ele karşı olan suçluluğun azabı, ızdırabı geceleri vicdanıyla, yani vatanıyla baş başa kalmanın acısı, ızdırabı rahat bırakmıyor rüşvetçi hikâye kahramanını; daha doğrusu yazarını. ''Yani ben seni bu kadar çok sevdiğime göre, demek -ne ise- yahşı bir şey var bende, kurtar beni gecelerden, bir yol göster bana..." Bu mükâlemelerde, bulunulan durumdan kurtulunmak istenen bu sözlerde, diyalektik düşünceyi yakalıyoruz."[3]

Sonuç olarak Elçin'in hikâyelerinin Türkiye'de Azerbaycan hikâyeciliğine olan bakışı değiştireceğine ve bu hikâyelerin Türk edebiyatı için bir kazanç olacağına inanıyoruz.

---

[3] Yusuf Gedikli, *Dost Elinden Gelen Turna* (Çağdaş Azerbaycan Hikâyeleri Antolojisi), Acar Reklam Yayınları, İstanbul 1987, XXX-XXXI. s.

4- HİKAYELERİN KONULARI VE HİKAYELERDEKİ TİPLER

Elçin'in hikâyelerinde çeşitli konulara yer verilmiştir. Bu hikâyelerde liseli gençlerin ilk aşkları *(On Yıl Sonra)*, Baladadaş'ın maceraları *(Baladadaş'ın İlk Aşkı ve Baladadaş'ın Düğün Hamamı)*, restoranda meydana gelen olaylar *(Ayakkabı)*, Paris'te meydana gelen trafik kazası (*Paris'te Trafik Kazası*), Şuşa'ya tatile giden insanların ve tatil evindeki memurların yaşayışları ve aşkları (*Şuşa Dağlarını Duman Bürüdü*), insanların kendileriyle, hayatla ve ölümle ilgili düşünceleri (*Tiren Picasso La Tour 1968,Bülbülün Nağılı, Hotel Bristol, Grilik İçinde İki Kişi*), emekli insanların hayatları (*Çardak, Kış Masalı, Grilik İçinde İki Kişi*) anlatılır. Bazı hikâyelerde fantastik ögelere yer verildiği görülür (*Değişme, Tiren Picasso La Tour 1968, Bülbülün Nağılı, Hüngürtü*). Elçin'in hikâyelerinde toplumun bütün katmanlarını aksettiren tiplere rastlamak mümkündür. Hikâyelerinde sanatçılar ve bilim adamları (*Değişme, Tiren Picasso La Tour 1968, Hotel Bristol*), garsonlar *(Ayakkabı)*, müzisyenler *(Ayakkabı ve Suşa Dağlarını Duman Bürüdü)*, şehirle alakası fazla olan ve şehire yakın köylerde yaşayan gençler (*Baladadaş'ın İlk Aşkı ve Baladadaş'ın Düğün Hamamı*), öğrenciler (*On Yıl Sonra ve Şuşa Dağlarını Duman Bürüdü*), memurlar (*Paris'te Trafik Kazası ve Suşa Dağlarını Duman Bürüdü*), emekliler (*Çardak, Kış Masalı ve Grilik İçinde İki Kişi*) gibi her kesimden kişiler görülür.

Onun hikâyelerinde tarihî kültür unsurlarına da rastlanır. Mesela *Değişme*'de Alaattin'in sihirli lambası ve